

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Постановка проблеми. У час стрімкого розвитку науково-технічного прогресу, невинного потоку інформації, все більш актуальним і хвилюючим стає питання бездумного використання інформаційного простору. Діти безцільно входять в Інтернет, відшуковують для себе непотрібну, а іноді й шкідливу інформацію. Комп'ютер став грою, замінив друзів, задовольнив ті потреби дитини, які вона не змогла задовольнити у повсякденному житті. Живе буденне спілкування перейшло в інтерактивне й стало проблемою.

Глобальна мережа Інтернет давно стала надбанням освіти. Навчити учня знаходити потрібну інформацію, зберігати і використовувати її для розв'язання певних потреб — ось завдання сучасної освіти.

Нині у сфері освіти є можливість індивідуалізувати навчання, з'явилися умови надати обдарованим учням доступ до більшої кількості потрібної інформації, а тим, хто відстає, — надолужити прогаяне. Нові інформаційні технології надають величезні можливості учителям у розвитку здібностей учнів [1, с. 4].

У всьому світі мільйони шанувальників художнього слова, користуючись сучасними електронними інформаційними технологіями, за лічені секунди можуть знайти в Інтернеті текст літературного твору або тільки потрібну цитату із тексту; відвідати бібліотеку, погортати сторінки різних електронних енциклопедій і довідників або замовити потрібну книжку в Інтернет-магазині, не виходячи з дому.

На гострій необхідності застосовувати комп'ютерну техніку, зокрема ресурси Інтернету під час вивчення української літератури, наголошують рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо вивчення загальноосвітніх дисциплін.

Аналіз попередніх досліджень. Питанням визначення найбільш ефективного використання інтернет-ресурсів у навчанні української мови присвячені роботи як зарубіжних (В. Гезергуда, С. Термінасова, Є. Полат, І. Смольяннікова, Дж. Шейлз.), так і вітчизняних дослідників (О. Жолдак, А. Скрипниченко, В. Тавро та ін.). Але проблема пошуку найбільш ефективного використання інтернет-ресурсів у викладанні української мови залишається недостатньо дослідженою.

Мета статті — проаналізувати переваги використання інтернет-ресурсів у процесі викладання української мови.

Виклад основного матеріалу. Дійсно, в Інтернеті є багато чого: він надає користувачам безмежні можливості. Однак тут можна шукати одне, а знайти зовсім інше, адже в мережі є тисячі або й десятки тисяч сайтів і документів. Що ж є пріоритетним із огляду на педагогічні й методичні аспекти в роботі вчителя української мови та літератури, який працює з Інтернетом?

Звичайно, насамперед, слід враховувати, що сайти несуть користувачам тексти творів, що вивчаються і завжди доступні завдяки Інтернету.

По-друге, учитель знаходить в Інтернеті допоміжні літературні матеріали, такі, наприклад, як електронні версії часописів чи газет, певні архівні матеріали, реферати, курсові, дипломні, дисертації, сайти літературних музеїв, авторські сайти письменників, матеріали, які забезпечують здійснення міжпредметних зв'язків на заняттях із зарубіжної літератури тощо.

Варто відзначити, що Інтернет значною мірою може інтенсифікувати використання вчителями цікавих форм проведення уроків української мови та літератури. Разом з тим

слід враховувати специфіку літератури як виду мистецтва та її методику як особливу галузь педагогіки.

Серед пріоритетних напрямків використання інтернет-ресурсів із української літератури ми обираємо такі, де вони застосуються для:

- пошуку та отримання додаткової інформації;
- розширення та поглиблення знань учнів, зокрема для реалізації варіативного компонента навчальних програм, більш повного задоволення особистісно орієнтованих запитів дітей;
- формування та закріплення навичок самоосвітньої діяльності школярів та ін. [2, с. 26].

Специфіка літератури як мистецтва слова обумовила й своєрідні підходи до методики використання ресурсів Інтернету. На широкому і безмежному його просторі користувачі можуть знайти безліч потрібної інформації, яку стосовно професійних завдань учителів української літератури ми умовно поділяємо на такі блоки:

- електронні бібліотеки;
- літературні періодичні видання;
- електронні підручники і посібники в Інтернеті;
- педагогічний досвід упровадження новітніх технологій навчання;
- науково-освітні сайти;
- колекції рефератів та учнівських творів;
- сайти мистецького характеру та ін. [3].

Треба відзначити, що не всі з названих блоків належно розроблені і представлені у світовій павутині. Якщо електронні бібліотеки пропонують зараз широке коло досягнень української літератури, то веб-сторінки, які б надавали можливість дистанційної літературної освіти, тільки починають створюватись. Зокрема, кілька обласних і міських управлінь освіти України вже проводять Інтернет-конкурси, залучаючи з кожним роком усе більше учнів. Робляться спроби створення електронних або близьких до них за призначенням підручників з української літератури в Інтернеті та на CD-носіях.

За приклад методики роботи з електронним підручником в Інтернеті слугує сайт «Література рідного краю», який презентує творчість донецьких письменників XIX і XX ст.

Існує безліч різноманітних сайтів, які створені для допомоги вчителю у процесі підготовки до певного уроку. Ці сайти дають змогу на достатньому рівні підготувати урок, відшукати надійнішу та найцікавішу інформацію для учнів. Наприклад: <http://www.uroki.net/docukr.htm>; <http://ukrmetod.at.ua>; <http://ridnamova.ck.ua>; <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net>.

Літературно-критичний матеріал та тексти художніх творів можна знайти на сайтах популярних фахових часописів, наприклад: www.book-courier.com.ua — «Книжковий кур'єр»; www.elitprofi.com.ua/gazeta — «Книжник-ревю»; www.kryfyka.kiev.ua — «Критика» та ін. [4].

Віртуальна бібліотека — цифрова або електронна онлайн бібліотека, в яку закладена звичайна бібліотека для читання книг та доступу до інших об'єктів, або це може бути сайт, який пропонує посилання на різні сайти зі значним запасом інформації в каталозі або в архівній формі [5].

Віртуальні бібліотеки використовуються для впорядкування за допомогою засобів навігації та пошуку сховищ різноманітних електронних документів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє значно поліпшити процес пошуку та одержання необхідного видання читачеві електронної бібліотеки. Як правило, віртуальні бібліотеки надають своїм користувачам практично ті ж основні послуги, що і традиційні бібліотеки:

- доступ до каталогів бібліотеки з організацією пошуку та формування переліку замовлень;

– організація доступу до бібліотечного фонду, який представлений електронними аналогами різних видань (книг, часописів, газет та ін.).

Віртуальні бібліотеки можуть бути універсальної спрямованості, або містити видання з певної тематики. Більшість електронних бібліотек створюється на основі традиційних з відповідним переведенням їх в електронний формат та організацією дистанційного доступу до них.

До переваг віртуальних бібліотек належать:

- можливість використання бібліотечного фонду поза бібліотечною будівлею;
- наявність засобів оптимізації пошуку необхідного видання, включаючи електронну рубрикацію та каталогізацію;
- відсутність обмежень на одночасну кількість використання документів електронної бібліотеки;
- можливість використання документів в електронному вигляді з подальшою локалізацією окремих фрагментів;
- мережеві довідники та енциклопедії [6, с. 35].

Цікавою формою представлення біографії письменника є віртуальні подорожі. Жодна критика не зможе замінити враження від музею Лесі Українки чи Івана Франка. Дійсно, краще один раз побачити, ніж сто разів почути.

Віртуальний музей — 1) набір електронних артефактів та інформаційних ресурсів, практично всіх, що можуть бути відформатовані. Колекція може містити картини, малюнки, фотографії, діаграми, графіки, записи, відеосегменти, газетні статті, стенограми інтерв'ю, чисельні бази даних, а також багато інших матеріалів, які можуть зберігатися у файловому сервісі музею; 2) колекція цифрових записів, звукових файлів, текстових документів та інших даних: історичних, наукових, культурних, які доступні через електронні засоби масової інформації [7].

Узагальнюючи наведені визначення, можна дати його наступне тлумачення: віртуальний музей — тип Веб-сайту, оптимізований для експозиції музейних матеріалів, представлені матеріали можуть бути з будь-яких галузей: від предметів мистецтва та історичних фактів до віртуальних колекцій та реліквій.

Віртуальні музеї становлять вдалий приклад використання інтернет технологій — збереження, накопичення, безпечності, широкого та швидкого, досить легкого доступу до експонатів.

Віртуальні музеї використовуються в навчальній діяльності, забезпечуючи доступ до всіх необхідних експонатів. Цифрова колекція віртуального музею має особливі характеристики: віртуальний тур та розширений пошук. Найбільш популярними віртуальними музеями є Державний Ермітаж, Лувр, Державна Третьяковська галерея, музей обчислювальної техніки, Білого Дому, Британський музей «Museum of Moving Images», «Радіо та телебачення», «Мадам Тюссо» та ін., в яких створені віртуальні екскурсії залами цих музеїв. Так, Веб-сайт: Музеї світу містить такі віртуальні галереї живопису та бібліотеки:

- віртуальний музей живопису Small Bay;
- музеї світу;
- арт галереї;
- академії та бібліотеки;
- віртуальні галереї;
- короткі історичні відомості;
- пошукові сторінки [8].

Нині для інтернет-музеїв виділено спеціальний домен вищого рівня museum. Велика сила Інтернету надала можливість кожному бажаючому доторкнутися до шедеврів у режимі реального часу.

Наведемо електронні адреси найбільш відомих і популярних віртуальних музеїв

України, які за необхідністю можна використати у навчальній діяльності:

- [Віртуальна екскурсія літературно-меморіальним музеєм Григорія Сковороди](http://incognita.day.kiev.ua/incognita.day.kiev.ua/museums/skovorodynivka) — <http://incognita.day.kiev.ua/incognita.day.kiev.ua/museums/skovorodynivka>;
- [Віртуальна екскурсія Музеєм історії Острозької академії](http://incognita.day.kiev.ua/museums/ostroh) — <http://incognita.day.kiev.ua/museums/ostroh>;
- [Віртуальна екскурсія Музеєм Уласа Самчука](http://incognita.day.kiev.ua/museums/samchuk) — <http://incognita.day.kiev.ua/museums/samchuk>.

Для учнів класів з філологічним профілем навчання Інтернет є чи не єдиним місцем, де вони можуть знайти потрібну літературу і художню, і критичну. Вчитель також має відслідковувати інформацію з певної проблеми, щоб не запропонувати учням писати твір на тему, на яку уже написано кілька «шедеврів» у світовій павутині.

Під час розробки уроків української літератури вчителі можуть використовувати такі інтернет-технології, як веб-форуми та телеконференції. У словнику іншомовних слів і виразів, подано такі визначення:

Веб (з англ. Web павутина, мережа) — частина слів, що вказує на їх відношення до Інтернету, який інакше називається всесвітньою мережею, і форум (з лат. forum) — місце виступів та висловлювань [9].

Телеконференція (з англ. teleconferencing) — збори в реальному часі віддалених один від одного осіб, які забезпечуються засобами комп'ютерної мережі, учасники обмінюються повідомленнями, що набираються з клавіатури, а за умови підключення камер мають можливість бачити один одного. Оскільки ці технології забезпечують синхронний обмін інформацією в реальному часі, вони мають низку переваг: простота спілкування (кожен з учасників телеконференції може висловлюватися і його репліка буде займати відповідне місце по відношенню до інших реплік учасників конференції); швидкість обміну інформацією (немає потреби чекати відповіді на поставлені питання, їх учитель отримує миттєво); різноманітністю виражальних засобів (можливість, окрім текстової інформації, передавати картинки, аудіо і відео); необмеженість територіальними можливостями (вчителі мають змогу спілкуватися з викладачами різних країн) [10].

Серед переваг використання мережі Інтернет у викладацькій діяльності вчителів української літератури можна виділити:

- незалежність від географічного положення місць проживання вчителів;
- швидкість знаходження навчального матеріалу та можливість його оперативної актуалізації;
- об'єктивізацію контролю знань;
- активізацію пізнавальної діяльності учнів.

Негативними факторами є неможливість перевірки достовірності деяких веб-ресурсів мережі Інтернет, тому що всю інформацію можуть вносити як компетентні особи, фахівці, так і люди, необізнані в цій галузі. Таким сумнівним джерелом є «Вікіпедія» (<http://ru.wikipedia.org/wik>). Тому важливою умовою для учнів є не запам'ятовування й відтворення інформації, а розвиток умінь систематизувати, аналізувати, зіставляти, оцінювати отриману інформацію з різних електронних ресурсів між собою та з паперовими носіями. Стержневим стає виховання критичного ставлення до отриманої інформації до інформаційних Веб-ресурсів мережі Інтернет.

Висновок. Отже, за допомогою Інтернет-сервісів сучасний учитель української мови та літератури може не лише сам за лічені хвилини знайти найсвіжішу інформацію та ілюстративний матеріал з теми, яка його цікавить, але й має сприяти учням у використанні мережі Інтернет для швидкого та максимально ефективного пошуку навчальної інформації.

Література:

1. Кремень В. Г. Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті й формування інформаційного

суспільства / В. Г. Кремень // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць. — Львів: ЛДУ БЖД, 2006. — С. 3—6.

2. Оліфіренко В. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності викладача-філолога / В. Оліфіренко // Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. — Т. 5. — С. — 24-29.

3. Формування літературних компетенцій за допомогою інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://mojamova.ucoz.ua/publ/vistup_formuvannja_literaturnikh_kompetencij_za_dopomogoju_informacijnikh_tehnologij_ta_internet_resursiv/1-1-0-7

4. *Інтернет-ресурси на допомогу вчителям-словесникам: методичні рекомендації щодо вивчення української літератури.* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.loippo.lg.ua/samoosv.doc>

5. Віртуальна бібліотека. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Віртуальна_бібліотека.

6. Охрімчук І.В. Використання Інтернет-ресурсів в бібліотечному обслуговуванні користувачів бібліотеки : дипломна робота / І. В. Охрімчук; Рівнен. держ. гуманіст. ун-т. — Рівне, 2009. — 58с.

7. Віртуальний музей. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Віртуальний_музей.

8. Музеї світу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5673>.

9. Веб. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Веб>.

10. Телеконференція. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Телеконференція>.

У статті описано використання основних сервісів Інтернет у процесі підготовки і проведення уроків української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах, описані їх переваги та недоліки.

Ключові слова: *Інтернет-сервіси, українська мова, українська література, віртуальний музей, телеконференція, Веб-сайт.*

В статье описано использование основных сервисов Интернет в процессе подготовки и проведения уроков украинского языка и литературы в учебных заведениях, описаны их преимущества и недостатки.

Ключевые слова: *Интернет-сервисы, украинский язык, украинская литература, виртуальный музей, телеконференция, Веб-сайт.*

This article describes how to use basic Internet services in preparing and conducting lessons in the Ukrainian language and literature in secondary schools described their advantages and disadvantages.

Keywords: *Internet Services, Ukrainian, Ukrainian literature, virtual museum, teleconferencing, web site.*